

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(9:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1914, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 11 November</p>	<p>Prenumerationspris: 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1914</p>
---------------------------	---	--------------------------------------	---	-------------

För Belgien.

De förslag, som framkommit för att hjälpa Belgien, komma nog att mottagas av den svenska publiken mycket olika. Där kommer att bliva absoluta nej, emedan blicken är skum för allt annat än glädjen över Tysklands framgångar. Där kommer att möta tveksamhet av fruktan, att det icke är neutralt att hjälpa ett olyckligt folk. Där skall möta avslag med en förvånad motfråga: Alla äro de lika olyckliga, varför skola vi då icke också hjälpa tyskarna, österrikanerna, fransmännen, ryssarna — ja, kanske t. o. m. det engelska "krämarfolket".

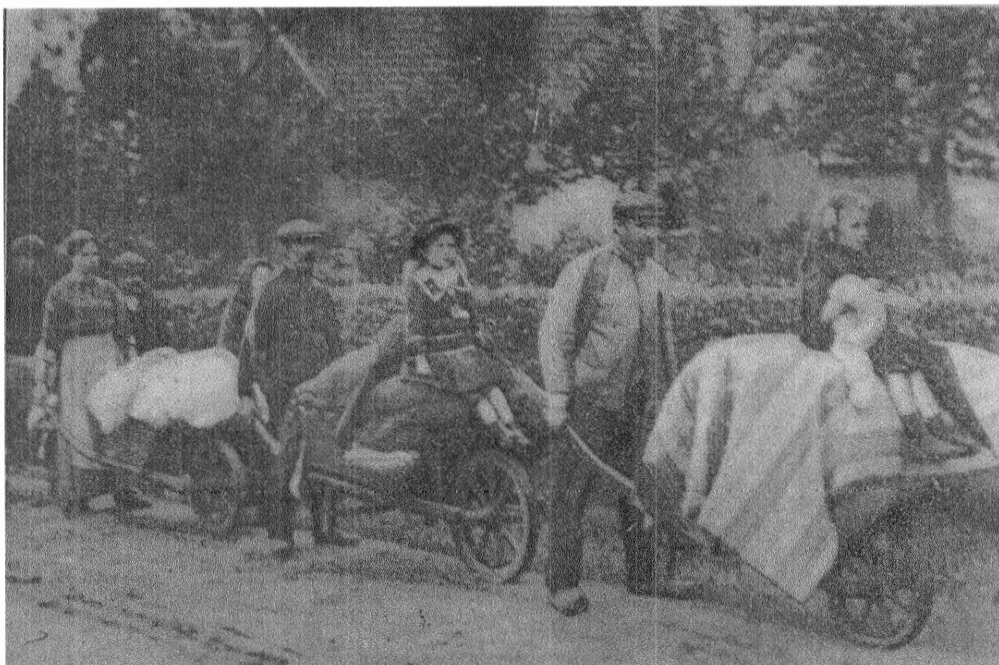
Men till Sverges heder finnes det många, som vilja visa sitt deltagande genom en större eller mindre skärv. Jag vet att inom de s. k. borgerliga kretsarna finnas de, där politikens, den självhävdande nationalismens stora ord icke gälla. Jag vet att var man kommer in i arbetarhemmen får man allmänt intryck av spontan medkänsla för alla krigets offer, men särskilt

harmfyllt för Belgiens räkning. Ja, så är det och så måste det ju också vara bland arbetarklassens män och kvinnor. I deras hjärtan bor såsom i bondhustruns uppe i Leksand den över alla andra härskande tanken att vad

kvinnoklubbarna att insamla, icke den yttersta skärven, men en av de yttersta, till det lidande belgiska folket.

Icke den arbetslöses yttersta skärv kan här givas, men den som själv har arbete eller den kvinna, vars man har

arbete, må hon giva. Icke en silverpenning, ty det har hon nog icke råd till, men en kopparslant. Kopparpenningar från tusenden skulle dock bliva en liten summa, en varm deltagande hälsning till det blödande landet där borta i Väst-europa. För Internationalens skull, för människosammanhållningens skull ensamt, skola vi giva vår gåva. Men därtill kunna vi ju också påminna oss, att många svenskar äro komna från Belgien. I vissa landskap i

FLYKTANDE BELGIER.

som nu sker är det förfärligaste som skett, att förhärjandet av det neutrala Belgien är det orättvisaste som skett, att Belgiens lidanden aldrig kunna helt försonas.

Men just därför måste vi ju visa att även i andra länder än i de allierade härskar denna gränslösa medkänsla för Belgien.

Undertecknad vädjar härmed till

vårt land finnes ju ännu en befolkning, som vet att den härstammar från vallonerna, från gamla smedsläkter, i Uppland, i Östergötland, i Värmland. Dessa släkter ha spritt sig landet runt, de ha mistat kontakten med hembygden i svenska bygder, såsom deras fäder en gång förlorat den med sina fränder i Belgien. Men mängden gång inför ett eldigt temperament, en

brun blick tänker man: "Det är kanske en vallon".

* * *

Då red. av denna tidning på nyåret hade ett upprop intaget för bidrag till monumentet över Sverges och Norges segrande fredsvilja, så var det flera klubbar som lystrade. Nu måste det säkert bliva många fler, och nu måste även arbetas på att intressera männen för insamling till Belgien. Börja genast; det är ingen tid att förlora.

Bidragen kunna mottagas av under-tecknad. De överlämnas då till belgiska konsulatet lämpligast genom den större insamling från hela landet, som synes komma till stånd. Från svenska arbetarkvinnor till lidande belgare med uttryck av samhörighetskänsla och med en protest mot de lidanden, som vederfarits Belgien — må det vara den andemening vi inlägga med vår gåva.

Anna Lindhagen.
Floragatan 15, Stockholm.

Vägen till makt av Karl Kautsky. Tidens förlag. Pris 1 krona.

Den främste nu levande socialistiske teoretikern kallade Social-Demokraten Kautsky härom dagen, då han firade sin 60-årsdag. För visso gav Soc.-D. därmed uttryck åt den allmänna meningen inom all världens socialdemokrati. I "Vägen till makt" har Kautsky på sitt klara sätt behandlat frågan om liberal-socialistisk blockpolitik, som nu är mera brännande i vårt land än någonsin förr. I denna bok få partivännerna samlade alla de argument, som kunna anföras emot blockpolitiken, och vi förmoda att både vänner och motståndare till den svenska partistyrelsens ståndpunkt kunna ha stort gagn av Kautskys grundliga och klara, men lidelsefulla framställning. Ingenting är viktigare än att envar bestämmer sin ståndpunkt på grund av de starkaste skäl, som kunna anföras. "Vägen till makt" kan icke nog rekommenderas, och vi tro det vara ett lyckligt grepp av förlaget att utsända boken just nu, då den svenska socialdemokratin har att på fullaste allvar överväga sitt regeringsansvar. Dock, icke blott för vår nu aktuella fråga utan även för det allmänna på djupet gående socialistiska upplysningsarbetet representerar boken en värdefull tillökning i vår partilitteratur, enär den även belyser hela socialdemokratins principiella åskådning.

Den svenska folkskolan av J. Sander. Tidens förlag. 75 öre.

Denna bok innehåller en starkt koncentrerad skildring av svenska folkskoleförhållanden. Författaren konstaterar det häpnadsväckande faktum, att skolväsendet endast för 13 % av landsbygdens barn är normalt ordnat. Så står det i verkligheten till med

grundvalen för vår omskrutna folkbildning. Boken skall för visso verka som ett väckelserop på många, som i sitt stilla sinne trott att den svenska folkskolan var så förträfflig, som en folkskola kan bli.

SAMVETSKVAL.

Ur Strindbergs *Utopier*.

Forts.

Solen hade gått ned, och månen, som blekgul suttit uppe hela eftermiddagen, började nu rodna och tilltaga i ljusstyrka, när löjtnanten marscherade med sin handräckning bortåt Montcourt, alltjämt förföljd av den lilla klockans ringning. Truppen kom in på stora chausséen till Nemours, och den vägen med dess två led popplar syntes enkom vara gjord för marscher. Och så marscherades, tills mörkret föll tätt och månen lyste skarpt. I sista ledet hade man redan börjat viska, och en hemlig rådsläpning ägde rum i lederna, om man icke skulle anmoda korporalen göra löjtnanten någon slags antydan om, att trakten var osäker och att man måste i kvarter för att kunna bryta upp i dagningen, då herr von Bleichroden helt oväntat kommenderade halt. Man hade stannat på en backe, varifrån man kunde se Marlotte. Löjtnanten stod alldeles stilla som en rapphönshund, när han stött på kullen. Nu gick trumman igen! Och så slog klockan nio i Montcourt, och så slog hon i Gréz, i Bourron, i Nemours, och så började alla små klockorna ringa vesper, och den ena gällare än den andra; men genom dem alla trängde den lilla i Marlotte. Den ropade: hjälp-hjäl! hjälp-hjäl! och herr von Bleichroden kunde icke hjälpa! Nu kom ett dån efter marken, som ur jordens inandömen: det var nattskottet i högkvarteret vid Chalons. Och genom de lätta aftondimmar, som lägrat sig likt stora fönstervaddar över den lilla floden Loin, trängde månlyuset och lyste upp floden, så att den liknade en lavaström, som i fjärran rann ut ur den likt en vulkan stigande svarta Fontainebleauskogen. Kvällen var kvävande varm, men karlarna voro alla vita i ansiktet, så att läderlapparna, som svärmade omkring dem, susade tätt förbi deras öron, som de göra när de se vitt. Alla visste, vad löjtnanten tänkte på, men de hade aldrig sett honom så besynnerlig, och de fruktade, att allt icke stod rätt till med dessa ändamålslösa rekognosceringar på stora landsvägen. Slutligen tog sig korporalen den dristigheten att gå fram till honom och under form av en rapport väcka hans uppmärksamhet på, att tapot hade gått. Herr von Bleichroden mottog upplysningen ödmjukt, som man mottager en order, och kommenderade till hemmarsch.

När de en timme senare gingo in på första gatan i Marlotte, iakttog korporalen, att löjtnantens högra ben drogs ihop i knävecket som av spatt, och att han gick på en diagonal som hästflugan. På torget avtäckades truppen utan korum, och löjtnanten försvann.

Han ville inte gå in till sig genast. Det var något, som drog honom, vart visste han ej! Han löpte omkring med ögonen uppspärade och näsborrarna vidgade som en stövare. Han mönstrade väggarna och vädrade efter någon lukt, som han väl kände. Ingenting såg han, och ingen människa mötte han. Han ville

se, var »det» hade skett. Men han fruktade också att få se det. Slutligen blev han trött och gick hem. På gårdsplanen stannade han och gick omkring köksbyggnaden. Där stötte han på sergeanten och blev så skräm, att han fick lov att ta sig i väggen. Sergeanten blev också skräm, men hämtade sig och började:

— Sökt herr löjtnanten för att avlägga rapport.

— Det är bra, det är bra! Allt väl! Gå hem och lägg er! svarade herr von Bleichroden, som om han fruktade att få några detaljer.

— Allt väl, herr löjtnant, men det var ...

— Det är bra! Gå! Gå! Gå! Och han talade så fort, så oavbrutet, att det icke var möjligt för sergeanten att sticka in ett ord, och varje gång han öppnade munnen, blev han överöst med en ordeström, så att han slutligen blev led och gick sin väg.

Då andades löjtnanten igen och kände sig som en pojke, vilken sluppit stryk.

Han var nu i trädgården. Månen lyste bjärt på den gula köksväggen, och vinstocken sträckte sina benrangelsarmar som i en lång, lång gäspning. Men vad var det? För två, tre timmar sedan var den död, utan löv, blott en grå karkass, som vred sig i konvulsioner, och nu, hängde där icke de skönaste röda klasar, och hade icke stocken grönskat! Han gick närmare för att se efter, om det var samma vinstock.

När han kom intill väggen, trampade han i något klubbigt och kände denna dova, äckliga lukt, som kännes i slaktarboden. Och nu såg han, att det var samma vinstock, alldeles densamma, men rappningen på väggen var sönderskjuten och besprutad med blod. Det var alltså där! Det var där »det» hade skett!

Han gick genast därifrån. När han kom in i förstugan, snavade han på något halt, som satt under fötterna. Han drog av sig stövlarna i farstun och kastade ut dem på gården. Därpå gick han in i sitt rum, där hans aftonvard stod dukad. Han kände en förfärlig hunger, men han kunde icke äta. Han blev stående och såg stint på det dukade bordet. Där låg allting så nätt upplagt; smörklimpen var så fin, så vit med sin lilla inpressade rädisa i toppen; duktyget var vitt, och han såg, att det var märkt med bokstäver, som icke funnos i början av hans eller hans hustrus namn; den runda getosten låg så nätt på sina vinlöf, som om mer än fruktan för utskrivning eller brandskatt haft sin hand här; det sköna vita brödet, så olikt den bruna rågbullen, det röda vinet i den slipade karaffinen, de svagt rosenröda gigotskivorna, allt tycktes vara ordnat av vänliga händer. Men han blygdes att röra vid maten. Han fattade plötsligt klockan och ringde. Ögorblickligen inträdde värdinnan och stannade vid dörren utan att säga ett ord. Hon såg ner åt hans fötter och väntade en befallning. Löjtnanten visste icke vad han ville, och mindes icke, varför han ringt. Men han måste tala.

— Är ni ond på mig? störtade han fram.

— Nej, min herre, svarade den ödmjuka kvinnan. Är det något min herre önskar? Och hon såg åter på hans fötter.

Han tittade ner för att se efter vad hon såg på, och han upptäckte då, att han stod i strumplåsten och att golvet var alldeles fullt

med spår, röda spår med avtryck efter tårna där strumpan var söndergången, ty så länge hade han marscherat den dagen.

— Giv mig er hand, min fru, sade han och räckte fram sin.

— Nej, svarade kvinnan och såg honom rätt in i ögonen, och därmed gick hon.

Herr von Bleichroden tycktes fatta mod efter denna skymf och tog en stol för att sätta sig att äta. Han lyfte på köttfatet för att servera sig, men när han fick köttlukten i närheten av ansiktet blev han illamående, steg upp, öppnade fönstret och kastade ut hela fatet på gården. Han darrade i hela kroppen och kände sig sjuk! Hans öga var så känsligt, att ljuset plågade honom och alla starka färger retade honom. Han kastade nu ut vinbuteljen, han tog bort den röda rädisan ur smöret, de röda målarmsörsorna, paletten, allt som var rött skulle ut. Och därpå lade han sig på sängen. Hans ögon voro trötta, men de kunde icke sluta sig. Så låg han en stund, tills han hörde röster i skänksalen! Han ville icke lyssna, men hans öron måste höra, och han hörde, att det var två korporaler, som drucko öl. Och de talade:

— Det var styva gossar, de två lågväxta, men den länge var klen.

— Det är icke sagt, att han var klen, därför att han föll ihop som en trasa vid muren, men han bad, att vi skulle häkta upp honom vid spaljén, för han ville stå, sade han.

— Men de andra, fan anamma, stodo de inte med armarna i kors över bröstet, som om de skulle till att fotograferas.

— Ja, men när prästen kom in till dem i biljarden och sa' till dem, att det var kaput, så lär de ha kräkts alla tre mitt på golvet, så sa' sergeanten åtminstone, men skrek gjorde de inte, och inte ett knyst om nåd!

— Ja, det var fan till karlar! Gesundheit!

Herr von Bleichroden stack ner huvudet i kuddarna och stoppade lakanen i öronen. Men därpå steg han upp. Det var som om något drog och drog till dörren, bakom vilken de talande sutto. Han ville höra mera, men karlarna talade nu sakta. Han smög därför fram, och med ryggen spänd i en rät vinkel lade han örat till nyckelhålet och lyssnade.

— Men såg du på folket vårt? Voro de inte så grå som pipaskan här i synen, och så många, som sköto i luften! Tala inte om det bara! Men de fick ändå vad de skulle ha! Och nog vägrade de flera marker när de gick, än när de kom! Det var som att skjuta kramsfågel med kartescher.

— Nå, såg du de röda prästpojckarna, som stodo och sjöngo opera med kaffebrännarna! Det var som att snyta ljus, när det small. De rulla' ner i ärtsängen som gråsparvar och klippte med vingarna och vände ut och in på blindögona! Och kärngarna sen, som kom och plocka' opp bitarna! Oj, oj, oj! Men så går det till i krig! Gesundheit!

Herr von Bleichroden hade hört nog, och blodet hade så överfyllt hans hjärna, att han icke kunde somna. Han gick ut i skänkrummet och bad karlarna gå hem!

Därpå klädde han av sig, doppade huvudet i handfatet, tog Schopenhauer och lade sig att läsa. Och han läste med brinnande pulsar: »Födelse och död höra båda till livet; de utgöra motvikt mot varandra; den ena betingar den andra; de bilda de båda ytterligheterna, de båda polerna av varje livets

uppenbarelse. Det är just vad den djupaste av alla mytologier, den hinduiska, uttrycker genom en symbol, som är Schiwas (Förstörelsens) attribut: en halskedja av döds skallor och lingam, avlelsens organ och sinnebild... Döden är den smärtsamma upplösningen av den knut, som i vållust knöts vid skapelsen, den är den våldsamma förstörelsen av våt varelses grundmisstag, den är tagandet ur villfarelsen.»

Han släppte boken, ty han hörde någon som skrek och slog i hans egen säng! Vem var i sängen? Han såg en kropp, vars underliv sammanpressades av kramp och vars bröstorg stod spänd som laggarna i en fjärding, och han hörde en underlig, ihålig röst, som skrek under lakanen. Det var ju hans egen kropp! Hade han då gått itu, eftersom han såg sig själv, hörde sig själv som en andra person? Skriken fortfor! Dörren öppnas och den ödmjuka kvinnan steg in, troligen efter att ha knackat.

— Vad befaller löjtnanten? frågade hon med brinnande ögon och ett eget leende på läpparna.

— Jag? svarade den sjuke; ingenting! Men han är visst mycket dålig och vill nog ha en läkare!

— Här finns ingen läkare, men pastorn brukar hjälpa oss, svarade kvinnan, som icke log mer.

— Skicka efter prästen då! sade löjtnanten. Han tycker inte om präster eljes!

— Men när han är sjuk, tycker han om dem! sade kvinnan och försvann.

När prästen kom in, gick han fram till bädden och tog den sjukes handled.

— Vad tror ni det är? frågade den sjuke. Vad tror ni han har?

— Ont samvetel var prästens korta svar.

Då flög herr von Bleichroden upp.

— Ont samvete över att han gjort sin plikt!

— Ja, sade prästen och tog en våt handduk, som han slog om sjuklingens huvud. Hör mig, om ni ännu kan. Nu är ni dömd. Till en grymmare lott än de — tre! Hör noga på mig! Jag känner symptomen! Ni står på gränsen att bli vansinnig! Ni måste försöka tänka denna tanke till botten! Tänk den starkt, och ni skall känna er hjärna liksom ordna sig! Se på mig, och följ med mina ord, om ni kan! Ni har gått itu! Ni betraktar er ena part som en andra eller tredje person! Hur kom ni dit? Jo, ser ni, det är samhällslögnen, som gjort oss alla dubbla. När ni skrev till er hustru i dag, då var ni en människa, en sann, enkel, god människa, men när ni talade vid mig, var ni en annan! Liksom skådespelaren förlorar sin människa och blir ett konglomerat av roller, så blir också samhällsmänniskan minst två personer. När nu genom en skakning, en uppröring, en andens jordbävning själen rämnar, då ligga de två naturerna där, sida vid sida, och betrakta varandra.

— Till er nu, fortsatte prästen. Det finns en liten förrådare med en fackla i handen, en ängel, som går med en korg rosor och beströr avskrädeshögarna i livet; det är en lögnens ängel och hon heter det sköna! Hedningarna hava dyrkat henne i Grekland, furstarna hava omhuldat henne, ty hon har förvänt synen på folket, så att de icke sett sakerna sådana de äro. Hon går igen i hela livet och förfalskar, förfalskar! Varför, ni krigare, varför klädas ni i granna dräkter

med guld och lysande färger? Varför arbeta ni alltid under musik och flygande fanor? Är det icke för att dölja vad som ligger bakom ert yrke? Om ni älskade sanningen, skulle ni gå i vita blusar, som slaktare, så att blodfläckarna syntes rätt väl, ni skulle gå med kniv och märke som styckmästare i slaktarboden, med bilor drypande av blod och klubbiga av talg! I stället för musikkåror skulle ni fösa en skara tjutande människor framför er, människor som blivit vansinniga av synerna på slaktfältet; i stället för fanor skulle ni bära svepningar, och på trossen draga likkistor!

Den sjuke, som numera vred sig i konvulsioner, knäppte ihop händerna till bön och tuggade runt om naglarna. Prästen hade fått en förfärlig uppsyn; hård, obeveklig, hatfull, och han fortfor:

— Du är en av naturen god man, du, och det är icke din goda människa jag vill straffa, nej, jag straffar dig som den representant du kallat dig, och mitt straff skall bli androm en varnagel! Vill du se de tre liken? Vill du se dem?

— Nej för Jesu namn! skrek den sjuke, vars skjorta var våt av ångestens svett och låg smetad efter hans skulderblad!

— Din feghet visar att du är en människa och feg som sådan.

Liksom slagen av en pisksnärt för den sjuke upp; hans ansikte blev lugnt, hans bröst lade sig, och med en kall röst, som om han varit alldeles frisk, sade han: Gå ut, prästdjävul, annars narrar du mig till dumbeter!

— Men jag kommer inte igen om du kallar på mig, sade denne. Kom ihåg det! Kom ihåg, att om du inte får sova, så är det icke mitt fel, kanske snarare deras, som ligga därinne i biljarden! På biljarden du!

Och nu slog han upp dörren till biljardsalen, och in i sjukrummet störtade en förfärlig lukt av karbolsyra!

— Känn du, känn du! Det är icke som att lukta kruttrök detta, det är icke att telegrafera hem om en sådan bragd: »Stort nederlag, tre döda och en vansinnig, Gud vare tackad!» Det är inte att skriva vers om, och kasta blommor på gatan, och gråta i kyrkan! Det är inte seger detta! Det är slakt, du, det är slakt, slaktare!

Herr von Bleichroden hade rusat ur sängen och kastat sig ut genom fönstret. På gården greps han av några av sitt folk, som han ville bita i vänstra sidan. Därpå bands han och fördes till högkvarterets ambulans att såsom angripen av fullt utbildat vansinne forslas till ett hospital.

Morgonbris 10 år.

Nästa nr av vår tidning blir ett festnummer i dubbel bemärkelse. Vi kunna nämligen då kombinera ihop 1914 års julnummer med *Morgonbris 10 årsjubileumsnummer*. Särskilt fint och intressant innehåll utlovas alltså.

Gör därför Edra beställningar större än vanligt samt i god tid!

Ett märkligt brev från partikamrater i England.

Red. har erhållit från Kvinnornas internationella Råd inom socialist- och arbetarorganisationerna i London följande brev:

Kära kamrat!

Det har varit oss omöjligt att uppehålla förbindelsen med de internationella sekretariaten på kontinenten sedan det förfärliga kriget brutit ut, men icke desto mindre hysa vi samma systerliga känslor som förut och ville gärna sträcka våra händer mot Eder.

Vi närsluta det manifest som vid vårt senaste möte godkändes av Brittiska sektionen, och skulle vi vara så tacksamma om Ni kunde låta offentliggöra det i Edra tidningar. Kunde Ni möjligen sända en kopia därav till Tyskland, Österrike, Ungarn, Böhmen eller österrikiska Polen gjorde Ni oss en stor tjänst, då det är omöjligt för oss, att sända det direkt till dessa länder.

I förhoppning om, att det ej skall dröja alltför länge innan vi åter kunna samarbeta för de förtrampades höjande och kapitalismens bekämpande, förblir jag, med kamratlig hälsning, Er

H. Jennie Baker.

Storbritanniens arbetarkvinnors budskap.

Till våra systrar av andra nationer! Den Brittiska Sektionen av Kvinnornas Int. Råd inom socialist- och arbetarorganisationerna höll i år sitt årsmöte under en tidpunkt av internationell olycka. Våra systrar och arbetarkamrater i andra länder sörja som vi över Frankrikes, Belgiens, Ostpreussens och Galiziens förhärjande. Förlusten av hem, flykten av skräckslagna kvinnor och barn, dödandet och sårandet av män — detta är en sorg för oss alla gemensamt, vilken nation vi än tillhöra. I detta krig, som kommit över oss med en sådan plötslig förfaran, se vi det gamla barbariet bryta ut på nytt och det är vår bestämda mening att vi måste försäkra oss om, att detta blir sista gången Europas militarister sända arbetarna att möta döden.

Kapitalismen, klassväldet, åsidosättandet av demokratiens fulla förverkligande, detta har dragit över oss det mest fasansfulla krig historien kan uppvisa.

Kvinnorna, som äro uteslutna från full delaktighet i politiken, kunna ej bära samma ansvar som männen, när

G. MINNE: Sörjande kvinna.

vi en gång skola väga orsakerna till kampen. Men fastän de ej bära samma del i ansvaret faller bördan av själva kriget med lika stor tyngd på dem. Arbetar- och socialistkvinnor i detta land skola oförtrutet arbeta på att åvägbringa en varaktig fred, en fred, som skall föra med sig hoppet om att detta skall bli det sista kriget, att den hemliga diplomatin blir avskaffad och att »Europas Förenta Stater», grundat på fritt och lika medborgarskap för rika och fattiga, män och kvinnor, skall uppstå ur det nuvarande eländet. De se framåt mot en tid, då arbetande kvinnor av alla nationer åter fritt skola sända sina budskap med systerliga hälsningar över gränserna, och då den internationella rörelsens enhet, som nu synes bruten, åter skall sammanfogas med oslitliga band genom fria nationers beredvilliga samverkan.

Storbritanniens kvinnor, som se vilken nöd kriget redan fört med sig bland deras eget lands arbetare, äro dock medvetna om att deras egen lott är bättre än de andras i de inkräktade länderna i Europa, och att kvinnorna i dessa länder lida ändå mycket mera. I dessa få hälsningsord sända de till kvinnorna på andra sidan havet sitt bud om sympati och vänskap och sitt hopp om en framtid, fri från krigets barbari.

Marion Phillips, ordf.

Mary Longman, sekr.

Ur Die Gleichheit.

Redan sedan medio av september läses i den tyska socialdemokratiska kvinnotidningen frimodiga ord. Gapande tomrum här och var i texten i Gleichheitsnumren visa att ännu bestämdare avståndstagande från kriget tagits — ty tomrummen äro censurans verk.

Då åskvädret urladdar sig med sin största våldsamt över de stormpiskade havsvågorna, då skeppet utan mål driver omkring i den svarta natten, prigsivet åt de upprörda elementen då visar sig kanske för besättningen i ljuset från en flammande blixtnad vid horisonten konturerna av den räddande stranden. Så synes nu ur världskrigets skräcksyner uppstå den första möjligheten till en fredlig vändning.

Enstaka hatfulla stämmor predika i pressen nationernas och staternas sönderstyckning. I dessa människors hungeriga fantasi är Belgien redan en tysk provins, Holland en tysk förbundsstat, Marocko en tysk koloni. Från ledande kretsar ha dylika fantaster redan fått sig en skopa kallt vatten. Vi veta ju dock hur envist dessa överdrivna patrioter fasthålla vid sina fantasier och hur farlig ensamt den offentliga yttringen av deras aptit är för Tyskland.

Icke erövring, endast betvingandet av det ryska tsardömet var krigets mål, så som regering och folkförsamling i fullt samförstånd proklamerat inför hela världen. Och detta mål godkändes även av den socialdemokratiska fraktionen i dess förklaring att detta var den utslagsgivande orsaken till, att den gav sitt gillande och sin medverkan till kriget. Efter så många slaktningar och segrar, efter en så energisk aktion av de tyska vapnen i väster och även i öster tors man väl nu fråga: hava vi ryckt närmare målet för kriget?

Den 2:dra oktober.

Inför det pågående krigets fasor, inför de namnlösa lidanden det för med sig, trösta sig kvalda lidanden med den tanken: »Detta fasansfulla folkslaktande blir åtminstone det sista den civiliserade mänskligheten kommer att tillåta.» Man betraktar det som en ödesbestämd händelse, omöjlig att ändra, att arbetarklassens politik i alla dessa år i alla länder icke varit stark nog att varaktigt säkerställa freden och att den slut-

ÖDESVISAN.

Ingen sol i min vrå.

Skyarna ligga tunga.

Världen är hård för gammal och grå,
världen är hård för de unga.

Allt skall man mista,

när kommer det sista

slaget, som ödet skall slå?

Dagarna gå och gå,

och glömskan snöar på alla.

Livet är dödens. Vi vissna som strå

Tysta stjärnorna falla.

Läpparnas bleka

böner beveka

aldrig ödet, när ödet vill slå.

Nog är det tungt att få

stenar till bröd beständigt,

men det finns de som leva ändå

och skratta åt allt eländigt.

Korslagda armar.

Ödet förbarmar

sig icke, ödet vill slå.

Bo Bergman.

(Ur Folkkalend. Svea 1901.)

ligen revat sina segel inför världskriget. Men då man försöker finna någon tröst i denna namnlösa olycka, förvandlas den förra tron på proletariatsfreds-skyddande makt till en oklar förhoppning på en ljusare framtid, där världsfredens underbara blomma någonstades skall spira upp av sig själv ur kulturrens blodsköljda ruiner. — — —

Här har censuren ingripit.

Den 16:de oktober.

Vi mödrar kunna icke nog bemöda oss om att redan i barnet värna och vårda den mogna människan. Taga vi denna vår plikt på allvar så måste vi tänka på att även forma det omgivande samhället och öva inflytande på de förhållanden under vilka barnet utvecklar sina kroppsliga och andliga krafter. Även där måste vi rikta vår blick mot framtiden. Ty vilken moder ur det arbetande folket, som ej låter sig be dragas av skenet, skulle i det nuvarande samhället kunna få se uppfyllda de betingelser, som tillförsäkra varje barn sund och hel utvecklingsfrihet, varhelst dess vagga än stod? — — —

Vi mödrar blicka därför med osägliga kval mot krigsskådeplatsen, där döden nedmejar hela skaror av framtidssläkten. Vårt hjärta säger oss att var och en som ligger där, stel och för evigt förstummad, är en moders son; att med var och en som aldrig mera, åtminstone icke med sitt fulla kraft, kan medverka vid resandet av mänsklighetens historias stolta byggnad, vore det ock som den ringaste arbetare — med var och en av dessa förintas ett framtidshopp, ja, ett stycke framtid. Vi mödrar se, fulla av förfäran, ändå mera. — — —

Censur.

Vi vore endast kvinnor, icke mödrar, om vi trodde vår uppgift vara endast den att betrakta vår kropp som gjutform för barnet. Det uppväxande släktet måste skapas av vår ande, om vi rätt uppfatta vår plikt. Låt oss uppfylla denna plikt! Modersmakt står över det yttre våldets nycker, den står även över krigsrätt. Modersmakt kan och bör förbereda endast ett: socialismens framtida seger. På den hoppas vi, för den uppfostra vi mödrar våra barn.

LITTERATUR.

Algot Ruhe: De två nationerna. Wahlström & Widstrands förlag. Pris kr. 3:50.

Denna bok är underhållande. Det är en kunnig man som skrivit den; en man som finner förträffliga uttryck för vad han vill ha sagt; en man som setat så mycket på utkik och sett ut över livet, att han kan få fram reflexioner över situationer livslevande.

Det är flera brottstycken ur livet, som passera revy. Introduktionen är vildmarksnatur långt till havs. Där-efter kommer ett par bilder ur Stockholmslivet, som icke äro oävana. Men bättre än dessa och kanske de

bästa i hela boken är författarens minnen från den sydsvenska universitetsstaden, där han under namnet Bo Thorild ger en säkert mycket träffande bild av den kände, nu avlidne Lunda-radikalen.

I detta sammanhang må påpekas, att vad "Barbarskogens" författare tydligen felat mot denna mans bild i sin missvisande parodi av B. L., gottgöres genom Ruhes beundrande skildring.

Sedan återfinnes bokens unge hjälte åter i Stockholmsbilder och nu rör han sig på föreläsningar i Folkets Hus, tydligtvis det mesta författarens egna erfarenheter. Det är både träffande och roande framställt. I detta sammanhang måste man dock också tänka på "Barbarskogen" ehuru icke nu i en anda, som är dess motsats. Ty även här finnes icke så litet av kritik, men det var kanske icke ämnat som kritik. Sådant kan ju icke läsaren veta. Somt därifrån är emellertid synnerligen slående. Ett samtal med huvudredaktören t. ex. kommer att bli ett historiskt dokument.

Med utgångspunkt från dessa ämnen har boken några mycket givande samtal över arbetarereörelsens orsak och varför eller varför icke den blir stödd av överklassen. Här kommer nu fram bokens ledande princip: De två nationerna.

Jämsides med sådana i skicklig samtalsform hållna skildringar över de moderna tidsföreteelserna upptager emellertid boken också en liten romanhistoria, som synes anmäla alltför grunt skisserad för att den skulle kunna väcka något intresse. Att en konflikt skall uppstå mellan den mycket reflekterande unge mannen från nationens ena del och den ovanligt utvecklade unga damen från nationens andra del är så naturligt, att ingen blir förvånad mer än hjälten själv. Och väl knappast författaren må man väl hoppas.

Onekligen stör bokens lilla kärleksdrama. Strax efter avslutningen av denna historia kommer emellertid som en behaglig balsam skildringen av svårigheten att hålla en julottepredikan, som både föreläsaren och publiken kan uppskatta. Härmed är boken slut och dess avslutning är bra gjord. Den synes även vara nog så äkta känd.

Ola Hansson: Tidens kvinnor. A.-B. Framtidens förlag. Pris 3 kr.

Det var någon som sade mig om denna bok: Sådana kvinnor finnas ej nu. Den är ju också skriven för tjugufem år sedan. Kanske då, tänkte jag, att den behandlar några emancipationstyper av den manfolksföraktande sorten, som ju knappt längre kunna anses aktuella. Men så var det icke. Dessa, av kärlek olyckliga av Ola Hansson skildrade kvinnor, finnas nu också, hava kanske alltid funnits, deras livsöde tillhör också framtiden.

Där är säkerligen en briljant gjord skildring i berättelsen "Gallblomma"

av en ung kvinna, som ryggar tillbaka för och egentligen icke vill det naturliga könsförhållandet, men dock förskaffar sig genom männen en raffinerad kärleksnjutning. Hon är Gallblomman, den perversa, olycksbringande typen. "Tre rosor" är åter en med stark sympati skriven skildring av en kvinna, nerdragen genom olyckliga äktenskap, men som blir höjd över sig själv och den smuts hon lever i genom att få erfara att en man värderar henne. Och som en amulett gömmer hon de tre rosor han en gång skänkt henne.

En annan "olycklig kvinnas historia är "Mater Dolorosas", och den kan sammanfattas i följande brottstycken ur berättelsen:

En historia, som jag en afton hört förtäljas, halvt som verklighet, halvt som gissning, dök dunkel upp i mitt minne. Under sina långa ensamma år i den avsides landsändan i Norge, medan naturens stenhårda stränghet och hennes eget knoppande jungfruliv talade sina motsatta läror, hade hon fått en man kär, vilken hon icke hade lov att älska. Den genkärlek, som han själv icke hade rätt att ge, hade han skänkt henne. Ären gingo, tunga, sterila, skilsmässan kom, och hon återvände till fädernestaden. Då hände det en dag, att hindret, som stått emellan dem, föll bort, att förbudet mot deras förening ströks ut ur samhällets bok. Han kom till henne. Men då upptäckte hon, att denne man icke var densamme som hon en gång älskat, och att denne nye — honom kunde hon icke älska, icke med en fiber av sin varelse. Och vad som i den stunden dog, det var icke endast en kärlek, hennes ungdomskärlek, det var hela hennes intimaste personlighet, nerven i hennes väsen, hjärtmuskeln — det var hela den goda dröm, vilken en människa som hon endast en gång i sitt liv kan skapa, emedan den är vävd av ett stoff, vilket endast en gång kan växa, för att, utvuxet, blomma, eller, förfruset, förvisna. En och annan man — många hade det icke varit, ty hon var av det individualitetens i stort tilltagna mått, vilket skrämmer bort alla utom de få likarne inom motkönet — en och annan man hade kommit för att bjuda henne kärlek; men hon hade intet funnit inom sig av känsla, utav det starka slag, som enbart hon kunde ha tillit till, och hon hade låtit alla gå, stark, hel och ärlig mitt i sin bittra misräkning och tunga försakelse.

Nu fanns endast det kvar av naturgrunden hos henne, som var det goda, nobla sinnelaget, vilket lät henne utan missunnsamhet glädja sig med den medsystrar, som funnit den lycka i livet, vilken hon själv gått miste om — det goda, nobla sinnelaget, som drivit henne till att uppoffra sig för en annan kvinnas barn. Och när någon gång ännu livskraften svälde i hennes starka kropp, med den ljuva oron från ungdomsåren, het, trånande och sorgmodig, steg den upp i den sublimerade formen av böner, framvisade i bönstolen i hennes vitklädda sängkammare, medan de fuktiga, själfulla ögonen voro lyfta mot höjden i religiös extas och medan det blondröda håret i ljuset från vaxstapeln låg som en gloria ikring hennes huvud.

De andra historierna, de äro ohyggliga och kunna icke beskrivas. Ohyggliga, emedan ett par typer ogärna vilja erkännas av medsystrar i deras ohöjda manfolksjakt eller äro de tragiska glimtar ur kvinnoliv utan ett försnande skimmer.

I företalet till denna bok borde det stå skrivet: Ingen bör läsa om dessa kvinnor utan att hava lärt sig förstå livet.

A. L.

KRISTUS BEGRÄTES.

Tavla av belgiske konstnären Quinten Matsys (1400—1500-talet).
Museet i Antwerpen.

Hjältar tillbaka från fronten.

En historia ur en fransk tidning, berättad
av *Gustaf Hellström* i *Dag. Nyh.*

Det var för två månader sedan i den stad där jag brukar genomgå en vattenkur. Jag hade sett tågen med de mobiliserade gå. Blomsterprydda förde de bort soldater, sprudlande av den glädje som är genuint fransk. Om en tår hade glittrat i ett öga vid avskedstagandet, så torkades den fort bort; de gävo sig i väg bräddade av förtröstan.

Jag lade särskilt märke till en, en liten blond, till utseendet bara en pojke. Han roade alla. Han hade med krita ritat en Wilhelm på vaggongen. Och Wilhelm bar väldiga, spetsiga mustascher. Hans mor, som följde honom till tåget, hade hjärtat sammanpressat av sorg. Hon var redan ålderstigen, med denna genomträngande blick som skvallrar om många lidanden. Och jag tror att det var mest för hennes skull den lille blonde soldaten visade sig så glad.

Lokomotivet gav avgångssignalen. Hon slingrade än en gång armarna kring hans hals. Han svarade: Seså, mamma, nu måste jag i väg, och du har ännu inte sagt mig vad du vill jag ska ta med mig åt dig från Berlin. Hon skrek till honom tillbaka:

— Ditt liv, min pojke!

Så var det en månad efteråt.

Långt före den utsatta tiden var platsen utanför stationen svart av människor, kvinnor från hela trakten, som väntade i samma ångslan. Bland de främsta fanns hon som följt den lille blonde soldaten till tåget den första mobiliseringsdagen. Hon stod där stel, stel av feber och väntan. Hon var den första som med låg röst sade:

Där komma de!

I själva verket såg man ett lokomotiv

komma långsamt, mödosamt som en trött häst med en alltför tung börda. Jag lade märke till att det ännu bar en av de stora blomstergirländer man för fyra veckor sedan smyckat det med. Men nu var den vissnad, tilltrasslad, en trist symbol. Ingen lade märke till den. Man hade alltför bråttom att komma fram; man skrek, man grät, man klappade händerna, man vrålade: Vive la France, vive l'armée, medan de sårade soldaterna lutade sig ut genom fönstren och hälsade med ett leende. Men genom allt detta skär ett vilt kvinnskrik, som kommer alla att rysa till:

— Min son! Min son!

Man ser en kvinna skynda fram mot en sjukbår som fyra sjukvårdare varsamt bära längs plattformen.

Det var den lille blonde soldatens mor som känt igen sitt barn i det bleka, bandagerade ansiktet. Sjukvårdarna sökte hålla henne undan.

— Låt honom vara, madame, vi bära honom till lasarettet nr 63, ni kan få se honom där. Men hon var döv för allt!

— Jean, mitt barn!

Den sårade öppnade ögonen. Han log svagt, när han kände igen henne:

— Lilla mamma — — —

Så föll han tillbaka.

Hon snyftade:

— A, i vilket tillstånd ger ni mig honom tillbaka!

I min egenskap av läkare vid lasarettet nr 63 beslöt jag mig för att ta särskild vård om honom. Stackars liten, mer än någonsin förr såg han ut som en pojke, med naiva barnaögon, som bådo om hjälp.

— Vad är det med honom?

— En granatskärva i låret.

Under några dagar hade jag hopp om att kunna rädda honom. Vården han fick, modern som kom och hälsade på honom, hem-

bygdens luft han andades — allt tycktes ge honom liv. Och han hade lust att leva! Han talade om kriget. Han talade om sin löjtnant, som var som en bror för honom. Han grät, ty hans löjtnant hade stupat och det var när han sökte rädda honom som han blev sårad. Utsatt för fiendens eld och själv sårad hade den lille blonde soldaten släpat sin löjtnant undan granaterna. Framkommen till ambulansen fann han att hans löjtnant var — död. Han storgrät. Han hade ju varit som hans bror! Men han sökte ändock tröst vid tanken på att han räddat sin »store brors» lik undan fienden. Och så hade han dessutom fått militärmedaljen för tapperhet i fält. Han sade till sin mor:

— Lilla mamma, det är du som kommer att vara stolt över att promenera omkring i byn med en dekorerad under armen.

Hon svarade:

— Jag skulle ha föredragit om du kommit tillbaka helfärdig.

Den lille blonde blev sämre, allt hopp var ute. Han förstod det själv och bad om en präst. Han sade till sin mor:

— Du förstår, lilla mamma, om det nu är så att man ska ge sig i väg, så är det bäst att göra det ordentligt.

Medan jag skyndsamt sökte arrangera ett litet altare, kom en sjuksköterska med prästen. Den lille soldaten viskade till honom, pekande på sin mor:

— Herr kyrkoherde, ni måste försöka trösta henne. Det kommer att bli ett hårt slag för henne.

Jag var slagen av det höga, det transparenta uttrycket av mystik i hans drag. Ty medan den lille hjälten levde sina sista stunder blev han sublim. Han sade ting som visade att han redan var förd till andra trakter. När den sista smörjelsen gavs honom, viskade han:

— Jag var glad när min överste gav henne (modern) tapperhetsmedaljen. Nu bär hon också vår Herre Jesu Kristi gloria. Det är ännu bättre. Det skall bli hennes stora tröst.

Så vände han sig till mig:

— Säg till dem som äro rädda att det inte är svårt att dö.

— Nej, sade någon, när man är tapper som du!

Han skakade sakta på huvudet:

— Nej, det är inte det. Det är det att det är för fosterlandet.

Strax efter lyfte han på huvudet. Han skrek med hes stämma:

— Högra flygeln, framåt marsch! Eld upphör!

I samma ögonblick prästen läste:

— Far i frid, kristna själ...

reste han sig helt upp, raglade till och stönade:

— Vive la France! Vive — — —

En smula blod på hans läppar. Han var död. — — —

Blod sköljer jorden i en hejdlös fors och det är du, mitt hjärtas gud, som blöder och världens öster, väster, norr och söder de äro armarna utav ditt kors.

Viktor Rydberg.

(Cit. av E. Key vid föredraget den 1 nov.)

Belgien.

Av alla de olyckliga, som världskriget bragt lidanden och åter lidanden, är det inga som i så hög grad mötes av vår sympati som belgarna. Kanske det är därför att vi i Belgiens undergång ser en spegelbild av vårt eget framtida öde och att det därför är i främsta rummet mer eller mindre jagbetonade motiv som ligger bakom denna sympati.

Men inga är dock så förtjänta av all vår sympati. Det är inte blott deras lidanden, som kommer våra hjärtan att klappa för dem. Vi känner också och framför allt den mottagandes tacksamhet inför de kulturens gåvor som vallo-ner och flamingants har skänkt oss. Ty i detta lilla land, från vars ena gräns till dess andra man kan fara på fem timmar där avståndet är som störst, har en så intensiv kultur utvecklats som ingenstädes för övrigt i hela världen.

Behöver man erinra om alla de andans stormän, de pennans och penselns diktare, som Belgien skänkt oss? En Mæterlinck, en Verhaeren, en Rubens, en Woertz? Och framför allt bevarar arbetarklassen i tacksamt minne den store Meunier, vilken var den förste konstnär av världsrykte som grep sin mejsel för att skildra proletariatet i dess kval och lidanden, i dess förtryck och strävan mot ljuset.

De som gjort en resa, om än aldrig så flyktig, genom detta land, som nu förblöder utan egen skuld, måste tillhöra den sortens överbarbarer, vilka evigt vill kvarhålla mänskligheten i järnåldern, för att ej känna sitt sinne gripet av vördnad och beundran inför de människoandens storverk som där möter resanden i varje den minsta ort. Det finns vacker arkitektur eljes i Europa, det finns rika tavelamlingar. Men ingenstädes, ens i Italien, strålar så många odödliga skönhetsyner på världsvandrandens väg, ingenstädes ligger konstminnesmärkena som så nära grannar som i det olyckliga Belgien.

Om kriget inte i och för sig vore kulturfiendligt, om det — som en del utopister menar på — kunde lagbindas och föras under civiliserade former, om det ej gjorde människorna till barbarer, då skulle Belgien framför andra land varit ett helgat och fridlyst område, innanför vilket världsstriderna inte under några förhållanden kunde tränga. Om det verkligen vore kulturmänniskor och inte blonda djur, som behärskade världen, så skulle ingen bräcklig neutralitetsförklaring behövs för att skydda ett land, vilket gjort sin värnplikt för mänskligheten genom de fredens bragder det utfört. Ja, än mer, ett sådant land borde ägt hegemonin i Europa framför de nutidens rovriddare, vilka kränker den bestående liberala rättstatsens viktigaste och mest demokratiska princip genom att proklamera, att makt är rätt, och vilka i sin anstorm ej skönar ens de sakrosankta ställen, för vilka t. o. m. hunnerna visade aktning.

DEN HELIGA BARBARA.

Teckning på trä av den belgiske konstnären Jan van Eyck (1400-talet).
Museet i Antwerpen.

Och när man läser i de tyska byråtelegrammen om de byar i Ostpreussen, som ryssarna bränt vid sin frammarsch, och ser med vilket ömmande medlidande den tyska opinionen tar sig de fattiga husvillan, då måste man ändå säga sig, att visserligen är det rysansvärt, att dylikt förekommit i Ostpreussen. Men man kan inte undgå att fråga sig själv, om det ändå har så mycket att betyda i all den väldiga summa av intenet lidande, som vår världsdel drabbats av. Och vad betyder ändå dessa småbyar i Ostpreussen, vilkas namn förut aldrig någonsin nämnts utom det egna rikets gräns, och vilkas förnämsta prydnader knappast består av annat än gödselstaccar och hövålmar, mot dessa härjade belgiska provinser, vilka är som en enda gudomlig dikt? För mänskligheten betyder Kråkvinkel ingenting, men Louvain allt.

I all den förtvivlan de människor känner, som trott och ännu tror på framstegets sak, finns det endast en högnäsam tanke att klamra sig fast vid. Därför att hur övermäktig än apkultu-

rens återuppståndelse varit, hur den än släckt förnuftets sista gnista i tusental eljest klara hjärnor, en enda liten kulturens seger har man ändå att anteckna, som, hur liten den ock är, ger oss en smula tröst och hopp om framstegets slutliga triumf. Ty man må tycka att Louvains förstöring är ett av de svåraste slag som drabbat kulturen i det nu pågående kriget, men det vittnade i sin djuriskhet och omotiverade hårdhet om en sådan låg kulturnivå hos det tyska militärkommandot, att varje civiliserad människa, som ej förblindats av egen nytta eller andra lidelser, ej kunde undgå att reagera. Det är inte överdrivet att påstå att detta barbariska dåd kommit Tyskland att gå miste om sympatien hos tusental, eljes tyskvänliga människor. Så som ur smärtan den största lycka kan spira opp, så har okulturen i Louvaindådet väckt kultur-samvetet i många bröst, där det förut slumrade.

Hannes Sköld.

Barnavård.

I Stockholms stadsfullmäktige frambar i våras fröken *Anna Lindhagen* motion om upprättandet av en särskild barnavårdsdirektion inom Stockholms kommunalförvaltning.

Denna motions syfte torde ha stor betydelse för den offentliga barnavårdens centralisering och effektivitet. För närvarande ombändertages barn, i en del fall av fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå, andra av barnavårdsnämnden, som lyder under Stockholms folkskole-direktion, andra av hälsovårdsnämnden, åter andra av tuberkulosbyrån.

I en storstad förefinnes så många olikartade fall där behovet av vård åt barn är nödvändig. Från dem där endast tillfällig sådan behöves till dem där nöd eller vanvård tvingar helt ombändertagande av barnen. Alla sådana olikartade fall måste gå till fattigvården och påpekar fröken Lindhagen just det oegentliga däri. En stor förenkling i arbetet och för många föräldrar mindre prövande vore det säkerligen om en barnavårdsdirektion funnes som de kunde direkt vända sig till vid behov. Större överskådlighet angående behovet av olika vård skulle även med all säkerhet vinnas och skulle en sådan barnavårdsdirektion troligen bliva en starkare initiativtagare till utökande av anstalten för barnavård.

Anna Lindhagen anför i motionen:

Den förebyggande verksamheten mot att barnen kroppsligt eller sedligt taga skada skulle även vara en av en barnavårdsdirektionens verksamhetsgrenar. En sådan är att tillse, att krubbvård och barnavårsvård givas åt de barn, vars mödrar hela eller vissa delar av dagen äro borta från hemmet.

Vid denna vård kan behovsprincipen anses böra tillämpas, samma behovsprincip, som gör sig gällande vid bespisning av och utdelande av skodon till skolbarn. För närvarande gäller här lagen om vård i förhållande till tillgången. Vid de krubbor och barnavårdsanstalter, som nu finnas, lämnas i allmänhet den upplysningen, att efterfrågan är större än tillgången. Den förebyggande verksamheten, att barn, som icke hava nödig tillsyn i hemmet, såsom då modern är tillfällig sjuk eller har sitt arbete borta, tagas om hand, är av en betydelse, som numera är oemotsagd. Det antal barn, som enligt uppgift erhålla vård i sådana fall, utvisar ju tydligt, att sådan vård för närvarande lämnas i otillräcklig utsträckning. 734 barn i åldern mellan 1—7 år, 81 spädbarn erhålla sådan vård. Endast enligt bostadsinspektionens uppgifter angående mångbarnsfamiljers (d. v. s. där barnens antal överstiger 5) levnadsomständigheter, var i 109 fall av 696 modern borta från hemmet hela eller en del av dagen. Enligt erfarenhet från bostadsinspektionen är det över huvud taget ofta förekommande, att barn ej hava nödig tillsyn då modern är borta från hemmet.

Av påtagliga skäl är det oftare inom familjer, där barnens antal icke är så stort, som modern arbetar borta. Detta gäller särskilt de ensamstående mödrarnas kategori, vilka, antingen de äro ogifta, fränskilda, övergivna hustrur eller änkor, kunna hava ett eller flera barn att ensamma försörja och således måste vara borta från hemmet, såvida de icke syssla med hemarbete.

Även inom de fall, som kommit till fattigvårdens kännedom och där barnhjälp beviljas i hemmet, förekomma fall enligt rapporten, då barnen icke haft krubb- eller barnavårsvård, fast modern arbetar borta. Det antecknas också fall, där modern med nödvän-

dighet behövt arbeta borta, men icke kunnat det för barnens skull. Vid flera krubbor har lämnats det meddelandet, att efterfrågan överstiger tillgången. Sedan kommer ju hela den stora kategori av familjer, som icke vända sig varken till fattigvård eller krubbor med ansökan och vilkas levnadsomständigheter icke upptagas i någon statistik, men om vilka man dock vet, att en stor mängd barn sakna nödig tillsyn. En statistik angående sådana fall borde upprättas. — — —

Efter att ytterligare ha framhållit olika verksamhetsgrenar för en sådan barnavårdsdirektion så framhålls att den måste uppdelas i flera sektioner förslagsvis omfattande:

1) Den barnavård, som enligt lag handhaves av barnavårdsnämnden. Denna sektion utgör barnavårdsnämnd.

2) Den barnavård i sin helhet eller delar därav, som nu handhaves av fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå, samt fall av tillfällig vård, som handhaves av olika institutioner.

För att utackordering till enskilda, intagande å kolonier eller barnhem skall ske enhetligt, bör även barnavårdsnämndens utackordering handhavas genom denna sektion. Detta hindrar icke, att barnavårdsnämnden har sina särskilda skyddshem samt ej heller att upptagningshem för de olika sektionernas barnavård äro skilda åt.

3) Den barnavård, som samhället behöver ägna de barn, som äro hos sina föräldrar eller endera av dem men icke erhåller nödig tillsyn.

4) Den fosterbarnsinspektion, som handhaves av hälsovårdsnämnden.

Denna del av barnavården bör dock möjligen ej från hälsovårdsnämnden överföras förr än ny lag angående fosterbarnsinspektion trätt i kraft.

5) Den barnavård i sin helhet eller delar därav, som möjligen genom en framtida lagstiftning skall handhavas genom myndighetens försorg för bevakande av barns rätt gent emot försörjare.

Förslag till barnavård, som i punkt 5 omförmåles, kan naturligtvis ej framkomma förr, än lagstiftning rörande densamma av riksdagen antages. Denna sektion måste då sättas efteråt, i fall omorganisationen kommer att genomföras före omnämnda lags antagande.

Att vissa delar av den i denna motion berörda barnavården ej genast kunna inställas under barnavårdsdirektionens verksamhet förhindrar icke, att barnavårdsdirektion på tillämpliga delar (såsom vad sektioner angår, vilka ovan berörs i punkterna 1, 2 och 3) får hand om barnavården i samband med kommunalförvaltningens omorganisation.

Glädjande nog synes även motionen vunnit beaktande och har densamma varit till omprövning inom olika institutioner, senast hos fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrås styrelse.

S.

Husmödrar!

Lär Eder anrätta rotfrukter och grönsaker, vilket är en god besparing i dessa dyrtider.

Kurser i vegetarisk matlagning, omfattande tillredning av vegetariska »köttfärser» och »köttbullar» m. m. anordnas av Vegetariska Föreningen i november månad.

Kursen pågår i 3 veckor, 2 tim. i veckan och kostar endast kr. 1: 50. I priset ingår fri middag.

Anmälan sker å tidn. Säningsmannens expedition, Jakobsgatan 22 B varje dag kl. 10—2.

Vår kongress.

Soc.-dem. kvinnornas kongress, vilken, som bekant, var ämnad att avhållas i augusti d. å., men då måste uppskjutas, kommer nu att avhållas den 29—30 innev. november.

Lokal blir Folkets Hus' P-sal i Stockholm. Förhandlingarna taga sin början söndagen den 29 kl. 10 f. m.

Bror Centerwall: *The spiskär-ran.* Framtidens förlag. Pris kr. 1: 50.

I denna lilla bok söker förf. skildra det omväxlande och äventyrsrika liv vår ambulering landsortsteaters artister föra. Detta liv är naturligtvis inte alltid roligt, men något nytt är det ständigt.

Boken är dock mera välment än välgjord. Uppslag, i sig självt rika på möjligheter till något starkt och verkningfullt, har förf. inte mäktat utforma. Såsom t. ex. skådespelarens död på det ensliga hotellrummet, med värdinnan gående utanför, vridande sina händer i förtrytelse över "skandalen". Men annars verkar det som det berättas sanningstroget och litet blygt — som en relativt ofördärvad 20-åring på sin första turné med sin första kärlek.

Ode Balten: *Den förgyllda grodan.* Framtidens förlag. Pris 2 kr.

Den förgyllda grodan är en hel lidandes historia. Och ändå är boken rolig. Det låter som en paradox, men "Grodan" är ett manuskript till en bok. Som en husvill ung mor med sitt illegitima barn irrar författaren från dörr till dörr, ödmjukt anhängande om officiellt faderskap, lika med förläggare, för sin kärleksfrukt.

Efter hårda mödor påträffas till sist den barmhärtiga människa, som, mot kontant likvid, åtager sig ansvaret för "Grodans" förgyllning och utstyrelse.

Anskaffandet av de 497 kronor och 69 öre, som erfordras, blir intet söndagsgöra för en fattig amanuens och barnamor, men — det går!

Ja, boken är rolig och bra. Man orkar t. o. m. skratta riktigt hjärtligt på ett par ställen — och det betyder dock något i dessa tider.

Författaren är ju känd och erkänd för begåvning och kultiverad stil. Sämre böcker än Den förgyllda grodan har han på sitt samvete.

J. S.

En fri mans visa.

*Ingens herre, ingens träl,
går min egen väg i världen.
Långt från bygdens jäkt och gräl,
stilla susande min själ
glöder som en brand på härden.*

*Ingens husbond, ingens dräng,
själv jag sköter mig och stugan.
Bäddar själv min hårda säng,
möter mödan, sträv och sträng,
utan tvekan eller bugan.*

*Känner inga böneord,
får ej hjälp och tarvar ingen.
Håller rodret själv ombord,
vallar själv min tysta hjord,
har ej värv i domarringen.*

*Ingens höga överhet,
ingens låga undersäte,
själv jag lärt mig, vad jag vet,
själv jag röjt min vildmarksvret
ren från sten och ris och bräte.*

*Ingens fogde, ingens slav.
I mitt vida frihetsrike
går jag trygg från hav till hav,
utan lots och utan stav,
kryps och gudars vän och like.*

Karl-Erik Forsslund.

(Ur Daldikter och Vandringsvisor.)

Backi sakrament av Einar Erix.
Framtidens förlag. Pris kr. 1:50.

Det är spritens demoniska på- och inverkan på människor av olika kaliber, som utgör det tema i variationer varav boken består. Av de tio berättelserna har författaren lyckats bäst i de, där han sysslar med mobbens — den sig s. k. sanna intelligensens — bakkyrkan och guldkrogsslösande. Förf. resumé över dess vardagsliv ter sig så här: Vakna, stiga upp, äta frukost, göra tjänst fem, sex timmar, äta middag, ögna genom Svenska Dagbladet, slöa, slöa, slöa, dricka punsch, dricka grogg, släcka av och sova — där hela schemat.

Andra berättelser äro på kornet tagna studier ur småstadsmiljöer, där handlanden den och handlanden den supar sig svin vid virabordet och grogen.

Det är flykt och fart i stilen — intet moraliserande eller tråkigt nykterhetspredikande — bara livliga scener och tavlor från det ena eller andra slagets idiotiska fyllorgier, utmärkt gjorda med tydlig men outtalad tendens.

Det bästa är gycklet med den självförgudande mobben. Borde skänkas till alla knoddar, att de måge lära känna sig själva. O.

Från Ellen Keys föredrag

om kriget, freden och framtiden kunna vi anteckna några rader innan tidningen går i press.

Allhelgonadagen gav anledning att påminna sig bruket hos söderns folk att helga denna dag åt minnet av de döda och besöka deras gravar. Om krigets offer vet man icke ens deras grav. Såsom löven hoptals brännas om hösten, så brännas nu de döda. — — — Man talar om detta hjältemod, som kriget alstrar, såsom ett försvar för kriget. Men icke ställde man till ett skeppsbrott för att få se dessa skeppsbrutnas handling av hjältemod?

Hur skulle det sett ut nu om nationalisterna fått rätt, som 1905 ville hetsa oss till strid mot Norge?

Redan därför att vi icke tro att krigets skuggspel alltid skall bliva bestående är det som vi pacifister och socialister begära att få bestämmanderätt i samhället. Skulle vi åter tro, att detta skuggspel evigt skulle bestå, då skulle livet icke mera ha en sekunds värde.

Talarinnan hänvisade till Strindbergs berättelse om kriget i diktens form, "Samvetsqual". Det är en upprättelse för människonaturen att veta, att många officerare i detta krig blivit svagsinta. Själva själstillståndet att någonting sådant kan ske innebär ett löfte för framtiden.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Eskilstuna kvinnoklubb.

Eskilstuna kvinnoklubb och kvinnogille hade söndagen den 20 september anordnat ett kamratmöte, som avhölls under god tillslutning och trevlig stämning. Utom egna medlemmar, som talrikt voro närvarande, hade ett 25 tal inbjudna infunnit sig från Västerås, Oxelösund och Hellberga.

Från Ida Adamsson öppnade mötet med en redogörelse för mötets tillkomst samt hälsade de närvarande välkomna. Sedan ordf. och sekr. valts och man fått sig lite till livs vid kaffebordet började förhandlingarna.

Första frågan var: Varför är ej svenska folket moget för rusdrycksförbud? Efter en livlig diskussion antogs följande svar på frågan: Att svenska folket nog är moget för rusdrycksförbud, men svårigheten att få förbudet genomfört beror på 1:sta kammarhögerns motstånd mot lokalt veto, därför att denna reform är för demokratisk, då den är byggd på allmän rösträtt för män och kvinnor.

Andra frågan var: Vad är orsaken till att arbetarkvinnorna ej äro med i rösträttsföreningarna? På denna fråga fick den förda diskussionen utgöra svar.

Tredje frågan lydde: Vad betyder koopera-

tionen inom arbetarrörelsen? Ur diskussionen framgick ungefär följande svar: Som Kooperationen är en makt att räkna med, så har den stor betydelse inom arbetarrörelsen och är det den vakna arbetarkvinnans plikt att slå vakt om dess organisationer och sprida dess idéer.

Sedan ett par mindre frågor behandlats tillät ej tiden mera, utan avslöts mötet av ordf., som tackade för den livliga diskussionen, den trevliga samvaron och den goda tillslutningen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhöll söndagen den 25 okt. offentligt möte för avgivande av protest mot länsstyrelsens beslut att upphäva de nu senast gällande spritrestriktionerna i Eskilstuna. Mötet hade samlat c:a 225 personer, vilka enhälligt antog en resolution, som skulle insändas till kon. bfhd.

T. O.

Kamrater!

Från Lidköping.

Tillåter mig på detta sätt framföra tankar, som mest intressera mig för vår förening. När den bildades så var det ju allas mening att få sina tankar omsatta i ord och handling, så är det ock min tro om saken. Vi, som nu skola bli föregångare till danandet av ett bättre samhälle, böra även med alla till buds stående medel verka för vår sak, så att den bliver en livegärning, som kommer att utgå ur våra egna hem ut till hela världens kännedom, att här i vår lilla stad, Lidköping, finnes kvinnor, som ha vaknat till medvetande om att vi ha rätt till samhällets frukter så väl som vi äro slagna under förtryck och lidande. Vi kvinnor äro lika nyttiga för samhället som männen, ty vi äro halva mänskligheten. Är det då för mycket om vi begära att få samma rätt som männen? Men om vi någon gång skulle kunna höja oss upp ur vår låga ställning, då ha vi inget annat medel till vårt förfogande än söka öva propaganda genom läsning samt genom det dagliga umgänget med människor. Min tanke om saken är den, att först och främst böra vi kamrater, som ha ingått som medlemmar, vara ivrigt intresserade av våra möten, hålla oss tysta och taga vara på vad det är för spörsmål som behandlas.

Kom ihåg, kamrater, att vi bli föremål för dem som ej förstå vårt strävande för de sociala ting. De, som äro motståndare, passa på alla medel de kunna finna ut, att förstöra vårt företag. Vi har samma odjur att kämpa emot som våra manliga kamrater, därför böra vi vara vakna för vår rättfärdiga sak och gå med öppen blick mot våra motståndare! Jag börde en gång en kvinna av vårt stånd yttra sig om vårt tilltag med sociala ting, hennes känslor tändes av mörkdande hat. När hon såg vår lilla affisch sättas upp, då sade hon, att de kvinnorna borde ställas mot en vägg och skjutas! Ty hon menade vi borde lära oss att stoppa strumpor i stället för att bilda socialdemokratiska klubbar. Sådant är att få hos dem som se i mörkret, de tåla inte att solen sticker på dem medan de sova. Kamrater! Låt sådant bli en sporre till bättre fart i vår rättfärdiga

sak, kommen alltid i håg att vi kvinnor äro förnekade att deltaga i de angelägenheter, som mest borde bestämmas av kvinnor.

Betänk bara vilken skillnad det är mellan dem som äro välbesuttna och dem som inget äger. I folkskolan där skall det läsas katekes och en massa psalmversar, som äro de mest förvrängda. Det är så blodet kokar i mina ådror när jag bara tänker på uselheten. Men det är gott nog åt det dumma arbetande folket.

Kamrater! Har vi ej en och samma Gud? Har han ej skapat jorden till allas brukande? Var står det att en del skall ha all rätt och en del ingen rätt alls? Den som har en vaken tanke må väl inse var felet ligger. Den som ej behövt arbeta utan endast fått studera, den har kommit till makten. Därför är det sant, som sägs, att kunskap är makt. Detta vet den fina klassen, därför skälver de nu när de ser hur socialismen växer och de borgerliga krypa i hop. Tänk en gång när arbetarna fått bestämmanderätt, då smälter isterklumparna, då brister de fräsande granna bubblorna sönder. Låt därför ingen skrämja bort den klara idén om vår gemensamma rättighet till alla sambällets angelägenheter. Men vill man ha en god tanke torgförd, så få vi själva gå åstad med den. Därför vill jag uppmana alla kamraterna att verka för upplysningen, som är det enda som för oss till det mål vi sträva för.

Jag kanske borde röra en liten smula vid hur man skall göra för att komma åt att lära dessa oundvikliga ting. Ja, vi få instämma med våra manliga kamrater, att dygnet borde indelas i 3 delar, 8 tim. arbete, 8 tim. vila och 8 tim. att stärka sin själsmänniska.

Det vore rätt använd tid, om så finge skel Flickor! Nu några ord särskilt för er! Vi skola inte vara trånghjärtade, inte snara till missförstånd, alla ha vi var sitt sinnelag. Den som är eldig i sina känslor kommer ofta ut för svåra ting, låt er hellre ledas av en saktmodig ande. Vi, som nu ha ingått som en systerring, böra också vara såsom systrar! Om någon av oss har en tillrättvisning att giva den andra så skola vi taga emot den med tålmod och ej låta rubba vårt samförstånd, ty enighet ger styrka, det ha vi ofta sett. Lida vi ett litet nederlag skola vi ej uppge hoppet, utan låta det i stället bli till

stor fördel, ty det heter: »Av skadan blir man vis!»

Ja, nu kamrater har jag sagt något lite av vad mina tankar syssla med. Det är nog många ting som jag får lämna denna gång (men som en annan gång, när det passar, skall jag säga, om klubben tillåter). I hopp om, att ej hava stött någon särskild uppmanar jag mina kamrater att vi alla arbeta för våra idéer och att vi också förstå varandra.

Leve kvinnoklubbarna! Leve socialismen!
Maria Lundblad.

Varför vi böra äta frukt.

Även motståndarna till vegetarismen erkänna, att frukt är ett lika uppfriskande som hälsosamt näringsmedel. I allmänhet känner man dess företräden särdeles väl. Mogen, färsk frukt innehåller mycket syre och flyter därför på vattnet. Så snart den angripes av frosten eller den börjar bli övermogen (rutten), förlorar frukten sin syrehalt, den blir tyngre och sjunker till följd därav till botten, om man kastar den i vattnet. Även fruktsyran innehåller mycket syre, vilket kommer kroppen till godo, då man äter frukten. Därav kommer det sig, att frukt är så behagligt svalkande och uppfriskande under den varma tiden.

Även de över 90 proc. av det renaste vatten, som frukten innehåller, är av värde för vår organism. Det släcker vår törst och befördrar smältningen av fastare föda. Dessutom innehålla de olika frukterna en riklig mängd socker samt äggvita och mineraliska ämnen, genom vilka de bidraga till att styrka och bevara livet.

Frukten har, liksom alla andra näringsmedel, en särskild verkan på organismen, som är olika för varje individ. Man kan genom frukt rätta en del svagheter, den kan bota överirritation av olika delar, befördra frånskiljandet av giftämnen, som genom vår egen skull hopat sig i kroppen, och allt detta gör att frukten är av ovärderlig betydelse, då det är fråga om botandet av inre rubbningar i kroppen. Då den fysiologiska verkan emellertid icke så lätt faller i ögonen, ha de flesta människor blott ringa eller ingen kunskap om alla dessa fruktens goda egenskaper. Om vi emellertid litet närmare betrakta de olika fruktsorternas fysiologiska verkan så erbjuder detta betraktande många

intressanta moment, då vi icke blott lära att förstå deras läkande kraft, utan vi få även ögat upp för de övergående rubbningar i hälsan, som vi ådraga oss, om vi äta allt för mycken frukt.

Citronen är den yppersta av alla frukter. Det rensar blodet. Den genomtränger och rensar alla slemhinnor och körtlar i kroppen. Då man ständigt och med måtta förtär citron, upplivar saften grå ställen i slemhinnan. Detta kan man t. ex. iakttaga i halsen. Citronsaff upplöser vidare stenbildningar, giftiga och reumatiska avlagringar och dödar bacillbildningar (difteri). Citronsafften drager ihop blodkärlen. Det är härpå dess blodstillande kraft och återgången av venutvidgningar beror.

Apelsiner ha en mildare smak och verkan än citronerna. De verka även på slemhinnorna, men deras verkan är dock i synnerhet upplivande. Skalen av apelsiner och citroner innehålla samma stimulerande beska ämne som persikan, blott betydligt mera koncentrerat. Och om de ätas med måtta, göra de samma verkan.

Äpplet, en av de ädlaste fruktsorterna, innehåller mycket järn och rekommenderas därför vid bleksot till främjande av blodbildningen. Det är rikt på syre, som det lämnar blodet. Det är därför astmatiska personer känna en lättnad vid att förtära äpplen, då lungverksamheten därigenom underlättas. Men framför allt lämnar äpplet närande ämnen till mjälten och därigenom även till hjärnan. Detta är orsaken till att en diet, bestående av grovt rågröd och äpplen, har en så förträfflig verkan på olika nervsjukdomar. Det är även av samma orsak äpplet anses för ett lugnande och sömn-

I enlighet med de nuvarande tiderna

offererar jag som särdeles gynnsamt köptillfälle till utomordentligt lågt kalkylerade bestämda **ytterst billiga fabrikspriser**

Dam-Ulstrar, mjuka, präktiga tyger, kr. 15, 20, 25, 30, 45.

Promenadkostymer,

fodrade och på mellanfoder, kr. 30, 40, 50, 60.

Plyschkappor, Aftonkappor, Astrakankappor,
alla prislägen från billigaste.

Svarta Frukappor, Gummirockar, Kjolar.

Svenskt fabrikat. Tillverkade å min fabrik, välgjorda, välsittande varor, elegant snitt. **Måttbeställningar** emottagas (ej då tyg lämnas) å alla slags plagg till moderata priser.

ARTHUR BALLIN KAPPFABRIK
13 Mälartorget 13, 2 tr.

Obs! Ingen butiklokal. Grön och röd linjes hållplats. Mälartorget—Schönfeldts gränd. Affärstid 8—8. Riks & Allm. Tel. 1036.

Den bästa hjälpen vid alla husgöromål lämnar

det Tvätt- och Skur-Medel, vilket gör alla andra överflödiga. Tvättpulvret »Solidar» nekar aldrig sina tjänster, dess verkan utebliver aldrig, det renar allting, gör hela våningen från salongen till jungfrukammaren skinande blank och låter varje föremål komma i åtnjutande av skonsammaste behandling. Endast

»SOLIDAR»

svarar för, att detta sker i vidaste utsträckning, och att på de behandlade föremålen varken färgen eller glansen på något sätt kunna förstöras genom några frätande beståndsdelar. »Solidar» är nutidens bästa, billigaste och mest rationella

TVÄTTPULVER

Solidar försäljes överallt.

$\frac{1}{1}$ Originalpaket 30 öre, $\frac{1}{2}$ Originalpaket 16 öre.

givande medel. Om det vid förtärandet av äpplen bildar sig gaser (luft) i magen, är orsaken icke så mycket att söka i jäsningen av frukten som i utrensningen av matsmältningskanalen.

Päron äro mycket närande och innehålla mycket kalk till benbildningen. De upplösa huvudsakligen genom saliven och tillgodogöras av nerverna. De äro mer urindrivande än annan frukt, men om man tuggar dem illa, besvära de magen och tarmarna och stoppa icke blott dessa utan även de fina urinkanalerna hos personer, vilkas njurar äro svaga.

Plommon (sviskon) äro mycket närande. De främja starkt matsmältningen. Det är även orsaken till att man får diarré, om man har en svag mage eller äter för stora

mängder av denna frukt. De rensa väl alla veck i tarmarna. Då skalerna lätt jäsa, åstadkomma de gasbildningar, liksom underlivet kan bli starkt utspänt. Om magen eller tarmarna äro svaga, bör man därför icke äta denna frukt.

Jordgubbar äro rika på fosfor. Därför äro de utmärkta som kur mot nervositet. Många människor kunna dock, om de äta för många av dem, få feber (bekant är nässelfeber vid förtärandet av för mycket jordgubbar). Smultron äro mycket kraftigare än jordgubbar. Jordgubbar innehålla likaledes salicylsyra. Därför användes jordgubbsskurer som medel mot gikt och reumatism. Vidare innehålla de järn.

Tomaten (kärleksäpplet) står mellan frukt och grönsaker. De gå genom njurarna

och mjälten samt rensa därvid blodet och nerverna. Om man lider av utslag, finnar, oren hud och dylikt äro de mycket bättre än frukt som blodrenande medel.

Nötter äro utmärkta för nerverna, särskilt kokosnöten och mjölken, om den är mogen. Mandlar och valnötter innehålla blåsyra, isynnerhet i skalerna. Detta är orsaken till att halsen och stämbanden bliva belagda och att man blir hes, om man äter mycket av dem. Hasselnötter äro de finaste och även de bästa. Mycket nära dem står bokollonet. Man bör dock icke äta för många av de sistnämnda, då de innehålla en mycket fet och starkt avförande olja.

Sv. Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden.

Livränteförsäkring,
Folkförsäkring,
Livförsäkring.

Ny försäkringssumma under 1913
över 12,000,000 kr.

**Kvinnan motarbetar
sitt eget bästa**

när hon avråder mannen att teckna försäkring & sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-måner.

ALLMANNA
PENSIONSFÖRSÄKRINGS-
BOLAGET

(FÅ I OCH MED DEN 1 JUNI 1914 I SAMARBETE
MED FÖRSÄKRING ANSTALTEN BRAGE)

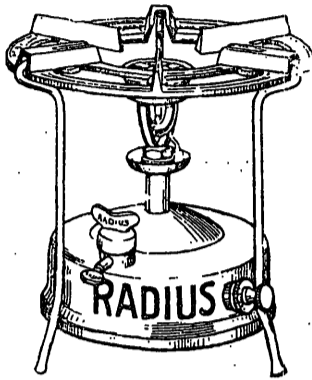
meddelar

**Lifförsäkring
af alla slag.**

Lifförsäkringsbestånd:
Cirka 46,340,000 kr.

Fonder:
Cirka 6 milj. kr.

Arbetareringens Bank Kornhamnstorg 61.
Belånar inteckningar.

med patenterad tändanordning,
är *numera* marknadens förnämsta
rotogen-gas-kök.

Finnes i varje välsorterad järn- & bosättningsaffär,
ävensom i kooperativa affärer.

RADIUS-KÖKENS detaljer passa till andra
fotogen-gas-kök.

Prova vår nya patenterade *tystbrännare*, som äntligen
löst problemet för denna typ av brännare!

Aktiebolaget RADIUS, Stockholm.

Den omtyckta agitationsbroschyren

Arbetarekvinnorna

och

socialismen

av FREDRIK STRÖM

som förut kostat 10 öre, har V. U. beslutat att nu, till kvinnoklubbarna
sälja för **3 öre pr styck.**

Broschyren försäljes mot postförskott och skola rekvisitionerna insändas
till *Morgonbris' Expedition, Upplandsgatan 85.*

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin, än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt för-månliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR,**
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-klubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m. Sjuk-kassan har uppörd andra mötet i månaden.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinno-klubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 3:dje fredagen i varje månad kl. 7 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Morgonbris'

Kommissionärer

uppmanas att insända betalning!